

15. KONFERENCIJA

MONTESSORI PEDAGOGIJE

Povodom obilježavanja 35 godina
Montessori pedagogije u Hrvatskoj

SAŽETCI

AKTUALNOST MONTESSORI PEDAGOGIJE U 21. STOLJEĆU

12. i 13.
lipnja 2026.

Gradska knjižnica
Marka Marulića
Ulica Slobode 2, Split

Uživo i nadaljinu
(hibridno)

POKROVITELJSTVO

Pod počasnim pokroviteljstvom:

- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih
- Grad Split
- Pokroviteljstvom i potporom Splitsko-dalmatinske županije

ORGANIZATORI

- Hrvatska udruga Montessori pedagogije
- Dječji vrtić Montessori dječja kuća
- Gradska knjižnica Marka Marulića Split

● SADRŽAJ ●

doc. dr. sc. Tea Pahić | Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet

*Odgov za nepoznato: Kako postaviti ciljeve kada
ne znamo budućnost* 7

mr. sc. Andreja Silić | Agencija za odgoj i obrazovanje, Zagreb

*Razumijevanje i analiza govorno-jezičnoga konteksta u
dječjemu vrtiću:
Aktualne potrebe u praksi i jezične kompetencije odgojitelja za rad s
djecom rane i predškolske dobi* 10

prof. dr. sc. Renata Miljević-Ridički

*Razvoj otpornosti: primjeri iz kurikuluma RESCUR: Na valovima za
predškolsku i školsku dob* 13

dr. sc. Zlatko Bukvić | Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet

Inovacije i standardi u odgoju i obrazovanju 15

Tanja Krajačić, bacc. praesc. educ. • **Martina Tićak**, mag. praesc. educ. • **Ivana Pavlič**, odgojit. pred. djece | DV Markuševac, Zagreb

Sinergija glazbe i pokreta u suvremenoj Montessori praksi17

Adela Šimun, mag. praesc. educ., Montessori odgojiteljica mentorica • **Andrea Hranilović**, mag. praesc. educ., Montessori odgojiteljica mentorica | DV Ciciban, Velika Gorica

Odgoj za održivi razvoj u Montessori grupi – primjer dobre prakse19

Mirna Carević, mag. rehab. educ., mentor, učitelj edukator rehabilitator | Centar za autizam Split

Komunikacija prije govora: Značaj potpomognute komunikacije u kontekstu Montessori pedagogije

Što ako dijete još ne govori – znači li to da ne može komunicirati?21

Tamara Vrdoljak, mag. praesc. educ. • **Ivan Cerovac**, bacc. praesc. educ. | DV Vrapče, Zagreb

Rad s djecom i roditeljima na projektu „Mali eko-vrt”23

Sandra Bižić, mag. praesc. educ. • **Lana Tepić Jelavić**, bacc. praesc. educ. • **Marina Mešić**, bacc. praesc. educ. • **Maja Ivančić**, mag. praesc. educ. | Dječji vrtić Botinec, Zagreb

Od jaslica do vrtića – zajedno uz ritam

Međugrupna suradnja Montessori jaslčke i vrtičke skupine kroz dramski i glazbeni izričaj.....25

Branka Lovrić Mrkalj, bacc. praesc. educ., Montessori odgojitelj • **Marina Jelenčić**, bacc. praesc. educ., Montessori odgojitelj | DV Četiri rijeke, Karlovac

Putovanje kroz priču, glazbu i dodir uz Montessori poticaje.....27

Biserka Bunčić, bacc. paed. • Stela Martinović, spec. app. • Snježana Rakoš,
mag. praesc. educ. | Montessori skupina Ljubičica, DV Cvrčak, Zagreb

*Od sjemenke do sutrašnjice: Zeleni otisci Montessori Ljubičice za održivu
budućnost*29

Iva Balenović, bacc. praesc. educ., Montessori odgojiteljica – izvrsna savjetnica,
prof. socijalni pedagog – spec. rane intervencije • Ivana Sučić Šindler, prof.
logoped – mentorica | DV Vjeverica, Zagreb

*Dijete kao aktivni stvaratelj cjelovitog procesa poticanja
rane pismenosti*31

izv. prof. dr. sc. Dubravka Kuščević | Filozofski fakultet u Splitu

Likovno darovito dijete33

Maja Fatović, mag. praesc. educ., odgojiteljica savjetnica • Tanja Smolčić, bacc.
praesc. educ., odgojiteljica | DV Budućnost, Zagreb

*Glazbeni poticaji – alat za razvoj logičkog zaključivanja kod djece
predškolske dobi*35

Iva Kapetanović, bacc. praesc. educ. • Ines Škof, mag. praesc. educ. • Sanda
Smajli, prof. | Dječji vrtić Medveščak, Zagreb

*Rana pismenost: Uvođenje strukturiranog programa poticanja čitanja i
pisanja u predškolskoj dobi*
Tema: „Slušam, pričam, stvaram priču”38

Martina Galijan Žarković, mag. praesc. educ. • Martina Hohnjec, mag. praesc.
educ. | Dječji vrtić Medveščak, Zagreb, Croatia

Poticanje rane pismenosti u Montessori okruženju40

Valentina Marčelić, mag. praesc. educ., Montessori odgojiteljica • **Maja Bogeljić**, mag. praesc. educ., Montessori odgojiteljica | Dječji vrtić Medveščak, Zagreb

Od Zagreba do svemira: integrirani Montessori pristup ranoj pismenosti kroz učenje od neposrednog do apstraktnog okruženja42

Helena Ribič, odgo. pred. djece • **Gabrijela Špehar**, odgo. pred. djece | DV Ciciban, Velika Gorica

Razvoj ekološke svijesti kroz dramsko-scenski pristup i praktične aktivnosti45

Ligija Krolo, prof. pedag. • **Jasna Vidović**, mag. prim. educ, odgojitelj predškolske djece | DV Montessori dječja kuća, Split • **Mara Midžor**, dipl. ing. agr. | SŠ Braća Radić Kaštel Štafilić – Nehaj

Pregled godišnjih aktivnosti: „Montessori vrt u pitarima – Mali prostor za velike ideje”47

dr. sc. Otilia Velišek-Braško, profesorica strukovnih studija iz područja pedagoških znanosti | Akademija strukovnih studija Novi Sad, Odsek Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje odgojitelja, Novi Sad, Srbija

Suvremena primjena Montessori pedagogije kao prilika za njezinu aktualizaciju49

● SAŽETCI ●

doc. dr. sc. Tea Pahić | Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet

Odgoj za nepoznato: Kako postaviti ciljeve kada ne znamo budućnost

Suvremeno društvo obilježeno je brzim tehnološkim, gospodarskim i društvenim promjenama zbog kojih je sve teže predvidjeti kakav će svijet čekati današnju djecu u odrasloj dobi. U takvim okolnostima nameće se pitanje: kako postavljati odgojne ciljeve kada ne možemo sa sigurnošću znati koje će kompetencije, zanimanja i životne okolnosti biti relevantne u budućnosti?

Predavanje polazi od pretpostavke da je zadatak odgoja manje usmjeren na pripremu djece za konkretne ishode, a više na razvoj osobina i sposobnosti koje omogućuju uspješno snalaženje u različitim životnim okolnostima. Bit će riječi o razlikovanju promjenjivih ciljeva, vezanih uz specifična znanja i vještine, te trajnih razvojnih ciljeva kao što su samostalnost, samoregulacija, odgovornost, suradnja, empatija i sposobnost cjeloživotnog učenja.

Posebna će se pozornost posvetiti Montessori pristupu koji naglašava razvoj autonomije, unutarne motivacije i odgovornosti te na taj način pruža moguće odgovore na izazove neizvjesne budućnosti. Kroz raspravu o suvremenim odgojnim dilemama sudionici će imati priliku promišljati o tome kako oblikovati odgojne

ciljeve koji nisu vezani uz predviđanje budućnosti, nego uz razvoj osobe sposobne prilagođavati se promjenama i aktivno sudjelovati u društvu.

Ključne riječi: odgojni ciljevi, Montessori pristup, autonomija, samoregulacija, neizvjesna budućnost.

Raising Children for the Unknown: How to Set Goals When We Don't Know the Future

Modern society is characterized by rapid technological, economic, and social changes, making it increasingly difficult to predict what kind of world awaits today's children in adulthood. Under such circumstances, a question arises: how do we set educational and upbringing goals when we cannot know with certainty which competencies, professions, and life circumstances will be relevant in the future?

The lecture starts from the premise that the task of education is focused less on preparing children for specific outcomes, and more on developing traits and abilities that enable successful navigation through diverse life circumstances. The discussion will cover the distinction between:

- Variable goals, which are tied to specific knowledge and skills.
- Enduring developmental goals, such as independence, self-regulation, responsibility, cooperation, empathy, and the capacity for lifelong learning.

The Montessori Approach and Modern Dilemmas

Special attention will be dedicated to the Montessori approach, which emphasizes the development of autonomy, intrinsic motivation, and responsibility, thereby offering potential answers to the challenges of an uncertain future.

Through a discussion on contemporary upbringing dilemmas, participants will have the opportunity to reflect on how to shape goals that are not tied to predicting the future, but rather to developing a person capable of adapting to change and actively participating in society.

Keywords: educational goals, Montessori approach, autonomy, self-regulation, uncertain future.

Razumijevanje i analiza govorno-jezičnoga konteksta u dječjemu vrtiću:

Aktualne potrebe u praksi i jezične kompetencije odgojitelja za rad s djecom rane i predškolske dobi

U izlaganju će se dati kratak pregled zbivanja u posljednjih trideset godina u suvremenoj odgojno-obrazovnoj praksi u Republici Hrvatskoj, a koja su vezana za razvoj rane pismenosti – prvenstveno učenja i usvajanja materinskoga jezika i dijalekata te ranoga učenja stranih jezika u kontekstu dječjih vrtića.

Također će se otvoriti pitanja te uputiti poziv na promišljanje i raspravu o potrebama suvremene odgojno-obrazovne prakse, trenutačnom stanju na učiteljskim fakultetima i formalnim razinama obrazovanja. Ukazat će se na potrebu za boljim povezivanjem te bržom transformacijom obrazovnih programa za odgojitelje i stručne suradnike u dječjim vrtićima. Usto, istaknut će se nužne obrazovne kompetencije (materinski jezik, drugi i strani jezici, vrednovanje, planiranje, digitalne kompetencije, rješavanje problema, kritičko mišljenje, motivacija, projektna nastava, autonomija u učenju, kreativnost, refleksija i dr.).

Kako, kome i na koji način omogućujemo izloženost materinskome i stranom jeziku od najranije dobi u obitelji i dječjem vrtiću? Ako je učenje prirodna potreba djeteta, baš kao i potreba za zrakom, vodom i hranom (Gopnik, Meltzoff, Kuhl, 2003), omogućujemo li mu to u kontekstu suvremenih predškolskih ustanova? U čemu prepoznamo i s kojim se problemima susrećemo u praksi?

U okviru izlaganja govorit će se o utjecaju konteksta na razvoj komunikacije. Također će se prikazati funkcionalna komunikacija, odnosno načini osiguravanja kontinuiteta u učenju i usvajanju materinskoga i stranih jezika od najranije do osnovnoškolske, pa i kasnije dobi. Posebna pažnja posvetit će se jezičnim kompetencijama odgojitelja, održavanju njihove jezične osposobljenosti te kontinuiranom stručnom usavršavanju.

U zaključku ćemo naglasiti važnost uključivanja djece u programe ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja upravo s aspekta dječjega govornog razvoja.

Ključne riječi: rana pismenost, materinski jezik, rani odgoj i obrazovanje (ili dječji vrtić), jezične kompetencije odgojitelja, rani razvoj govora, učenje stranih jezika

Understanding and Analyzing the Speech and Language Context in Kindergarten:

Current Needs in Practice and Educators' Language Competencies for Working with Early and Preschool Age Children

The presentation will provide a brief overview of events over the past thirty years in contemporary educational practice in the Republic of Korea—specifically related to the development of early literacy, primarily the learning and acquisition of the mother tongue and dialects, as well as the early learning of foreign languages within the context of kindergartens.

Furthermore, it will open up questions and call for reflection and discussion on the needs of contemporary educational practice, the current state at faculties of teacher education, and formal levels of education. It will point to the need for better connectivity and faster transformation of educational programs for educators and professional associates in kindergartens. In addition, necessary educational competencies will be highlighted (mother tongue, second and foreign languages, assessment, planning, digital competencies, problem-solving, critical thinking, motivation, project-based teaching, autonomy in learning, creativity, reflection, etc.).

How, to whom, and in what way do we provide exposure to the mother tongue and foreign languages from the earliest age within the family and kindergarten? If learning is a child's natural need, just like the need for air, water, and food (Gopnik, Meltzoff, Kuhl,

2003), do we enable this within the context of contemporary preschool institutions? In what areas do we recognize this, and what problems do we encounter in practice?

The presentation will also address the influence of context on the development of communication. It will showcase functional communication, i.e., ways of ensuring continuity in learning and acquiring the mother tongue and foreign languages from the earliest to primary school age, and even later. Special attention will be paid to the language competencies of educators, maintaining their language proficiency, and continuous professional development.

In conclusion, we will emphasize the importance of including children in early childhood and preschool education programs precisely from the perspective of children's speech development.

Keywords: early literacy, mother tongue, early childhood education and care (or kindergarten), language competencies of educators, early speech development, foreign language learning

Razvoj otpornosti: primjeri iz kurikuluma RESCUR: Na valovima za predškolsku i školsku dob

Izgradnja otpornosti počinje u ranoj dobi, kada se djetetov mozak i osobnost još razvijaju. *RESCUR: Na valovima* europski je kurikulum za razvoj otpornosti djece od 4 do 12 godina. To je međunarodni program usmjeren na razvoj socijalnih, emocionalnih i kognitivnih kompetencija djece. Uči ih kako koristiti vlastite snage kako bi svladala zapreke te rasla i napredovala u različitim područjima svojega razvoja.

Jedan je od ciljeva kurikuluma razviti i poboljšati socijalno i emocionalno učenje djece te njihovu otpornost. Kurikulum se sastoji od šest glavnih tema:

- razvoj komunikacijskih vještina,
- uspostavljanje i održavanje zdravih odnosa,
- razvoj pozitivnoga mišljenja,
- razvoj samoodređenja,
- izgradnja osobne snage te
- pretvaranje izazova u prilike.

Od svih navedenih tema, u Hrvatskoj se najmanje radi na razvoju pozitivnoga mišljenja, stoga će se primjeri iz kurikuluma odnositi upravo na tu temu. U predškolskoj dobi koristimo lutke ježice Zelde i vjeverca Sherlocka (glavne likove u priručniku za predškolsku dob) koji postaju „gospođa Vedra” / „gospođa Tmurna” i „gospodin Vedri” / „gospodin Tmurni” kako bismo djeci ukazali na to da postoje vedri i tmurni pogledi na svijet. Djecu učimo svladavati izazove uz pomoć pozitivnoga (optimističnog) stava.

Ključne riječi: otpornost, kurikulum otpornosti, razvoj pozitivnoga mišljenja

Resilience Development: Examples from the RESCUR: On the Waves Curriculum for Preschool and School-Age Children

Building resilience begins at an early age, while a child's brain and personality are still developing. *RESCUR: On the Waves* is a European curriculum for developing resilience in children aged 4 to 12. It is an international program aimed at developing children's social, emotional, and cognitive competences. It teaches them how to use their own strengths to overcome obstacles and to grow and thrive in various areas of their development.

One of the curriculum's goals is to develop and improve children's social and emotional learning, as well as their resilience. The curriculum consists of six main themes:

- development of communication skills,
- establishing and maintaining healthy relationships,
- developing positive thinking,
- developing self-determination,
- building personal strength, and
- turning challenges into opportunities.

Of all the themes mentioned, developing positive thinking is the least addressed in Croatia, which is why the examples from the curriculum will focus specifically on this topic. In preschool education, we use the puppets of Zelda the Hedgehog and Sherlock the Squirrel (the main characters in the preschool manual), who become "Mrs. Cheerful" / "Mrs. Gloomy" and "Mr. Cheerful" / "Mr. Gloomy." This helps us show children that there are both bright and gloomy ways of looking at the world. We teach children to overcome challenges with the help of a positive (optimistic) attitude.

Keywords: resilience, resilience curriculum, developing positive thinking

Inovacije i standardi u odgoju i obrazovanju

Neposredna odgojno-obrazovna praksa u kontinuiranoj je tranziciji i nastojanju da odgovori na individualne odgojne i obrazovne potrebe sve djece. Proces učenja i poučavanja od najranije se dječje dobi provodi u različitim socijalnim, obiteljskim i okolinskim uvjetima. Odgojno-obrazovni sustav usmjeren je na promjene i inovacije profesionalne i programske potpore s ciljem osiguravanja ravnopravnog sudjelovanja svih sudionika u odgoju i obrazovanju.

Promjenama i unaprjeđenjem neposredne prakse odgoj i obrazovanje postaju uključivi, pristupačni i dostupni, neovisno o individualnim karakteristikama, interesima i sposobnostima djece. Istraživanja usmjerena na analizu i međuovisnost različitih aspekata okruženja te odgojnih i obrazovnih postignuća naglašavaju važnost materijalnog i socijalnog okruženja za uspješnost u učenju i ostvarivanju primjerenih interakcija djece te njihovih odgojitelja i učitelja. Uspješne prakse potvrđuju važnost ovih interakcija za oblikovanje socijalno prihvatljivih oblika ponašanja i ostvarivanje razvojnih, odgojnih i obrazovnih ishoda. Ove se interakcije ostvaruju neposrednim iskustvom u poticajnom materijalnom okruženju primjerenom dječjoj dobi i razvojnim potrebama.

Ključne riječi: inovacije, standardi, inkluzivna praksa, socijalna uključenost.

Innovations and Standards in Education

Direct educational practice is in a state of continuous transition and strives to respond to the individual educational needs of all children. From early childhood, the process of learning and teaching takes place under various social, family, and environmental conditions. The educational system is focused on changes and innovations in professional and program support, aiming to ensure the equal participation of all stakeholders in education.

Through changes and the improvement of direct practice, education becomes inclusive, accessible, and available, regardless of children's individual characteristics, interests, and abilities. Research focused on the analysis and interdependence of various aspects of the environment and educational achievements emphasizes the importance of the physical and social environment for success in learning and achieving appropriate interactions between children and their educators and teachers. Successful practices confirm the importance of these interactions for shaping socially acceptable behaviours and achieving developmental and educational outcomes. These interactions are realized through direct experience in a stimulating physical environment appropriate to the children's age and developmental needs.

Keywords: innovations, standards, inclusive practice, social inclusion.

Sinergija glazbe i pokreta u suvremenoj Montessori praksi

Radionica prikazuje primjenu glazbe i pokreta u suvremenoj Montessori praksi s djecom rane i predškolske dobi. Cilj je rada istražiti doprinos integriranih glazbeno-motoričkih aktivnosti cjelovitom razvoju djeteta u skladu s načelima Montessori pedagogije.

Kroz igre pozdravljanja, prstovne i gestovne igre, ritmičke i pokretne igre uz glazbu te elemente *Brain Gym* pristupa, odgojiteljima se pružaju konkretni didaktički alati za poticanje razvoja ritma, koordinacije, pažnje i koncentracije. Ove aktivnosti omogućuju djeci spontano razvijanje samostalnosti, unutarnje discipline i osjećaja za red, što predstavlja sam temelj Montessori pristupa.

Poseban naglasak stavlja se na razvoj fine i grube motorike te na senzomotoričko učenje kroz neposredno iskustvo i kretanje. Pritom glazba i pokret djeluju i kao snažan poticaj za izražavanje emocija te razvoj kreativnosti.

Radionica također naglašava važnost uloge odgojitelja u planiranju aktivnosti u pripremljenoj okolini, uz uvažavanje individualnog ritma i potreba svakog djeteta. Zaključno, sinergija glazbe i pokreta predstavlja učinkovit pristup poticanju cjelovitog djetetova razvoja te izravno doprinosi kvaliteti suvremene Montessori odgojno-obrazovne prakse.

Ključne riječi: Montessori pedagogija, glazba, pokret, ritam, motorika, senzomotoričko učenje, kreativnost.

Synergy of Music and Movement in Contemporary Montessori Practice

This workshop demonstrates the application of music and movement in contemporary Montessori practice with early childhood and preschool children. The aim of this paper is to explore the contribution of integrated musical-motor activities to the holistic development of the child, in alignment with the principles of Montessori pedagogy.

Through greeting games, finger and gesture plays, rhythmic and movement games accompanied by music, and elements of the Brain Gym approach, educators are provided with concrete didactic tools to stimulate the development of rhythm, coordination, attention, and concentration. These activities enable children to spontaneously develop independence, inner discipline, and a sense of order, which form the very foundation of the Montessori approach.

Special emphasis is placed on the development of fine and gross motor skills, as well as sensorimotor learning through direct experience and movement. Concurrently, music and movement act as a powerful stimulus for emotional expression and the development of creativity.

The workshop also highlights the importance of the educator's role in planning activities within a prepared environment, while respecting the individual rhythm and needs of each child. In conclusion, the synergy of music and movement represents an effective approach to fostering holistic child development and directly contributes to the quality of contemporary Montessori educational practice.

Keywords: Montessori pedagogy, music, movement, rhythm, motor skills, sensorimotor learning, creativity.

Odgoj za održivi razvoj u Montessori grupi – primjer dobre prakse

Izlaganje prikazuje integraciju načela održivog razvoja u svakodnevni rad Montessori grupe kroz konkretne aktivnosti i projekte usmjerene na razvoj ekološke svijesti, odgovornosti i aktivnog sudjelovanja djece u očuvanju okoliša. Polazeći od Montessori pedagogije, koja naglašava povezanost djeteta s prirodom i učenje kroz iskustvo, prezentirat će se primjeri dobre prakse provedeni u odgojno-obrazovnom radu.

U izlaganju će biti prikazane različite eko-aktivnosti realizirane s djecom, uključujući istraživačke i praktične zadatke vezane uz prirodu i održivi način života. Poseban naglasak stavlja se na suradnju s roditeljima kroz sudjelovanje u eko-radionici sadnje bilja, kao i na suradnju s komunalnim poduzećem s ciljem razvoja svijesti o pravilnom gospodarenju otpadom.

Također će se predstaviti uzgoj i korištenje bilja koje djeca njeguju i koriste u pripremi proizvoda za gastro-sajam, čime se potiče razumijevanje održive proizvodnje začinskog bilja i bilja za čaj. U kontekstu cjelovitog razvoja djeteta, prikazat će se i aktivnosti provedene tijekom Tjedna mentalnog zdravlja, s naglaskom na povezanost boravka u prirodi i dobrobiti za emocionalni razvoj djece.

Izlaganje uključuje i prikaz senzoričkog eko-kutića formiranog na terasi kao poticajnog okruženja za istraživanje prirodnih materijala i razvoj osjetilnih iskustava.

Ključne riječi: održivi razvoj, ekološke aktivnosti, Montessori pristup, Kozmički odgoj, ekološka svijest

Education for Sustainable Development in a Montessori Group – An Example of Good Practice

The presentation showcases the integration of sustainable development principles into the daily routine of a Montessori group through specific activities and projects aimed at developing ecological awareness, responsibility, and children's active participation in environmental preservation. Drawing from Montessori pedagogy, which emphasizes the child's connection with nature and experiential learning, examples of good practice implemented in educational work will be presented.

The presentation will highlight various eco-activities carried out with children, including research and practical tasks related to nature and a sustainable lifestyle. Special emphasis is placed on cooperation with parents through participation in an eco-workshop for planting, as well as cooperation with the local utility company aimed at developing awareness of proper waste management.

Furthermore, the cultivation and use of plants—which children nurture and use to prepare products for a gastro-fair—will be presented, thereby fostering an understanding of the sustainable production of herbs and tea plants. In the context of holistic child development, activities conducted during Mental Health Week will also be showcased, emphasizing the connection between spending time in nature and the well-being of children's emotional development.

The presentation also includes an overview of a sensory eco-corner set up on the terrace as a stimulating environment for exploring natural materials and developing sensory experiences.

Keywords: sustainable development, ecological activities, Montessori approach, Cosmic education, ecological awareness

Komunikacija prije govora: Značaj potpomognute komunikacije u kontekstu Montessori pedagogije

Što ako dijete još ne govori – znači li to da ne može komunicirati?

U ovom predavanju naglašava se važnost razlikovanja govora i komunikacije te potreba za pravovremenim poticanjem komunikacijskih vještina, bez čekanja na razvoj verbalnog izražavanja. Poseban fokus stavlja se na prepoznavanje komunikacijske namjere kod djece s odstupanjima u razvoju govora i jezika.

Kroz primjere iz prakse i poveznicu s Montessori pristupom, prikazat će se kako potpomognuta komunikacija omogućuje djetetu izražavanje potreba, donošenje izbora te aktivno sudjelovanje u svakodnevnim aktivnostima. Na taj se način kod djeteta snažno razvija osjećaj autonomije i pripadnosti.

Glavna poruka: Komunikacija je temeljna razvojna kompetencija koja omogućuje učenje, socijalnu interakciju i samostalnost – neovisno o modalitetu kojim se dijete izražava.

Ključne riječi: Komunikacija prije govora, potpomognuta komunikacija (PK / AAC), Montessori pedagogija, rana intervencija, jezično-govorni razvoj, komunikacijska namjera, autonomija djeteta, socijalna interakcija i samostalnost

Communication Before Speech: The Significance of Augmentative and Alternative Communication (AAC) in the Context of Montessori Pedagogy

What if a child is not yet speaking – does that mean they cannot communicate?

This lecture emphasizes the importance of distinguishing between speech and communication, as well as the need for timely

promotion of communication skills without waiting for verbal expression to develop. A special focus is placed on recognizing communication intent in children with speech and language developmental delays.

Through practical examples and connections to the Montessori approach, we will demonstrate how augmentative and alternative communication enables a child to express needs, make choices, and actively participate in daily activities. In doing so, the child strongly develops a sense of autonomy and belonging.

Main message: Communication is a fundamental developmental competence that enables learning, social interaction, and independence – regardless of the modality the child uses to express themselves.

Key words: Communication before speech, augmentative and alternative communication (AAC), Montessori pedagogy, early intervention, speech and language development, communication intent, child autonomy, social interaction and independence

Rad s djecom i roditeljima na projektu „Mali eko-vrt“

Projekt „Mali eko-vrt“ realiziran je u Dječjem vrtiću Vrapče kroz suradnju dviju mješovitih odgojnih skupina, s ciljem poticanja cjelovitog razvoja djece putem iskustvenog učenja u prirodnom okruženju. Aktivnosti su se temeljile na načelima Montessori pedagogije, s naglaskom na samostalnosti, senzomotoričkom učenju i aktivnom sudjelovanju djece, odgojitelja i roditelja u planiranju, kreiranju, sadnji i održavanju vrtnog prostora.

Ostvarenost odgojno-obrazovnih ishoda bit će vrednovana kroz završnu evaluaciju temeljenu na praćenju procesa, dokumentiranju i refleksiji sudionika. Tijekom provedbe aktivnosti djeca su razvijala ekološku svijest, odgovornost i pozitivan odnos prema prirodi kroz praktičan rad u vrtnim gredicama. Sadnja povrća i začinskog bilja omogućila je stjecanje konkretnih znanja o biljkama, uvjetima rasta i važnosti održive proizvodnje hrane. Uključivanje roditelja dodatno je osnažilo partnerstvo između obitelji i vrtića.

Završna faza projekta obuhvaća branje plodova te njihovu primjenu u pripremi jednostavnih obroka, čime se zaokružuje proces „od vrta do stola“. Time se potiče razvoj zdravih prehrambenih navika, samostalnosti i praktičnih životnih vještina.

Ključne riječi: ekološki odgoj, iskustveno učenje, Montessori pedagogija, održivi razvoj, suradnja s roditeljima.

Working with Children and Parents on the "Little Eco-Garden" Project

The "Little Eco-Garden" project was implemented at the Vrapče Kindergarten through the collaboration of two mixed-age educational groups. The aim was to encourage children's holistic development through experiential learning in a natural environment. Activities were based on the principles of Montessori

pedagogy, with an emphasis on independence, sensorimotor learning, and the active participation of children, educators, and parents in planning, designing, planting, and maintaining the garden space.

The achievement of educational outcomes will be assessed through a final evaluation based on process monitoring, documentation, and participant reflection. Throughout the activities, children developed ecological awareness, responsibility, and a positive relationship with nature through hands-on work in the garden beds. Planting vegetables and herbs enabled them to acquire concrete knowledge about plants, growth conditions, and the importance of sustainable food production. Involving parents further strengthened the partnership between families and the kindergarten.

The final phase of the project includes harvesting the produce and using it to prepare simple meals, thereby completing the "from garden to table" process. This encourages the development of healthy eating habits, independence, and practical life skills.

Keywords: ecological education, experiential learning, Montessori pedagogy, sustainable development, collaboration with parents

Sandra Bižić, mag. praesc. educ. • Lana Tepić Jelavić, bacc. praesc. educ.
• Marina Mešić, bacc. praesc. educ. • Maja Ivaničić, mag. praesc. educ. |
Dječji vrtić Botinec, Zagreb

Od jaslica do vrtića – zajedno uz ritam

Međugrupna suradnja Montessori jasličke i vrtićke skupine kroz dramski i glazbeni izričaj

U radu se prikazuje projekt „Od jaslica do vrtića”, koji je proveden u Montessori jasličkoj skupini „Lavići” i Montessori vrtićkoj skupini „Bubamare” u Dječjem vrtiću Botinec u Zagrebu. Glavni ciljevi projekta obuhvaćaju poticanje međugrupne suradnje, olakšavanje tranzicije djece iz jasličke u vrtićku dob te razvoj socijalnih, komunikacijskih i emocionalnih kompetencija kroz zajedničke aktivnosti u dobnom mješovitom kontekstu.

Okosnicu projekta činila je priprema i izvedba dramsko-glazbene predstave o baki i djedu koji u šumi pronalaze čudesan ormar pun instrumenata. Tijekom izvedbe djeca su se izražavala u skladu sa svojim razvojnim mogućnostima: jaslička djeca kroz improvizaciju i ritamsko muziciranje na udaraljka, a vrtićka djeca kroz naraciju i scensko izražavanje. Projektni su koraci nastavljeni međusobnim posjetima skupina te oblikovanjem specifičnog glazbenog Montessori kutka prilagođenog jasličkoj djeci.

Poseban naglasak stavljen je na spontano vršnjačko poučavanje, suradničko učenje te ulogu pripremljenog Montessori okruženja kao poticaja za razvoj samostalnosti, jezika, ekspresivnog glazbenog izražavanja i socijalne kohezije. Rad nudi i praktične primjere Montessori aktivnosti osmišljenih za poticanje glazbenog razvoja djece rane i predškolske dobi.

Ključne riječi: Montessori pedagogija, međugrupna suradnja, tranzicija (prijelaz), glazbeni razvoj, dramski izričaj, pripremljeno okruženje, vršnjačko učenje.

*From Nursery to Kindergarten – Together to the Rhythm
Intergroup cooperation between a Montessori nursery and
kindergarten group through dramatic and musical expression*

This paper presents the project "From Nursery to Kindergarten," which was implemented in the "Lavići" ("Little Lions") Montessori nursery group and the "Bubamare" ("Ladybugs") Montessori kindergarten group at the Botinec Kindergarten in Zagreb. The main goals of the project include encouraging intergroup cooperation, facilitating the transition of children from nursery to kindergarten age, and developing social, communication, and emotional competencies through joint activities in an age-mixed context.

The backbone of the project was the preparation and performance of a drama-musical play about a grandmother and grandfather who find a wondrous wardrobe full of instruments in the forest. During the performance, children expressed themselves according to their developmental capabilities: nursery children through improvisation and rhythmic music-making on percussion instruments, and kindergarten children through narration and stage expression. The project steps were continued through mutual group visits and the creation of a specific Montessori music corner adapted for nursery children.

Special emphasis was placed on spontaneous peer tutoring, collaborative learning, and the role of the prepared Montessori environment as a stimulus for the development of independence, language, expressive musical creativity, and social cohesion. The paper also offers practical examples of Montessori activities designed to encourage the musical development of early childhood and preschool-aged children.

Key words: Montessori pedagogy, intergroup cooperation, transition, musical development, dramatic expression, prepared environment, peer learning.

Putovanje kroz priču, glazbu i dodir uz Montessori poticaje

Dijete predškolske dobi prolazi kroz senzitivno razdoblje za razvoj jezika, koji se u Montessori pedagogiji ne promatra samo kao skup simbola, već kao živi sustav koji dijete usvaja cijelim bićem. Cilj ovoga rada je prikazati kako integrirani pristup potiče cjelovit razvoj djeteta, s naglaskom na predvještine čitanja i pisanja te ekspresivnu komunikaciju. U središtu metodologije je rad s Montessori priborom, primarno slovima od brusnog papira kao ključnim multisenzornim podražajem. Bogatstvo rječnika potiče se uporabom slikovnica bez teksta, dok alat poput *story cube tellera* dodatno aktivira maštu i logički slijed izlaganja. Kroz pokret i slobodnu dramatizaciju dijete proživljava sadržaje, čime se ostvaruje prijelaz s pasivnog razumijevanja na aktivnu uporabu jezika. Poštujući djetetovu prirodu, rad ilustrira holistički pristup kojim se u poticajnoj okolini razvijaju samopouzdanje, kreativnost i rana pismenost.

Ključne riječi: jezik, Montessori pedagogija, priča, pripovijedanje, rana pismenost.

A Journey Through Story, Music, and Touch with Montessori Stimuli

A preschool child passes through a sensitive period for language development, which in Montessori pedagogy is viewed not merely as a set of symbols, but as a living system that the child absorbs with their whole being. The aim of this paper is to demonstrate how an integrated approach fosters the holistic development of the child, with an emphasis on pre-reading and pre-writing skills, as well as expressive communication.

At the core of this methodology is working with Montessori materials, primarily sandpaper letters as a key multisensory

stimulus. Vocabulary enrichment is encouraged using wordless picture books, while tools like *Story Teller Cube* further activate imagination and the logical sequence of narration. Through movement and free dramatization, the child experiences the content, thereby achieving a transition from passive understanding to active language use. Respecting the child's nature, this paper illustrates a holistic approach that develops self-confidence, creativity, and early literacy within a stimulating environment.

Keywords: language, Montessori pedagogy, story, storytelling, early literacy.

Od sjemenke do sutrašnjice: Zeleni otisci Montessori Ljubičice za održivu budućnost

U suvremenom svijetu Montessori pedagogija nudi konkretne odgovore na izazove održivog življenja i dječje otpornosti. Ovaj prikaz primjera iz prakse temelji se na projektu koji povezuje put hrane „od sjemenke do ploda” s razvojem dječje samostalnosti i ekološke odgovornosti. Neposrednim iskustvom, poput rada u vrtu, posjeta OPG-ovima i pripreme zimnice, djeca uče o važnosti sezonskih i lokalnih namirnica te o očuvanju prirodnih resursa.

Ključni aspekti našeg pristupa uključuju:

- **Praktični život i održivost:** Djeca ovladavaju kulinarskim vještinama koristeći plodove koje su sama uzgajala ili ubrala. Time razvijaju samopouzdanje i usvajaju ciklus samoodrživosti.
- **Senzorno učenje kao univerzalni jezik:** Istraživanjem mirisa, tekstura i okusa prirode (izradom prirodnih ukrasa, kuhanjem pekmeza, pečenjem palačinki i vafela, izradom zimnice, pečenjem kiflica i zdravih keksa te pripremom limunade) omogućujemo ravnopravno sudjelovanje svakom djetetu, bez obzira na razvojne specifičnosti ili govornu pozadinu.
- **Povezanost sa zajednicom:** Projekt nadilazi okvire učionice suradnjom s obiteljima i lokalnim proizvođačima te međugeneracijskom razmjenom. To osnažuje dječji osjećaj pripadnosti i brige za okolinu.

Pridružite nam se u istraživanju kako Montessori okolina postaje inkubator za male čuvare prirode koji razumiju da održivost ne počinje samo na tanjuru, već u zemlji koju čuvamo.

Ključne riječi: Montessori pedagogija, održivo življenje, ekološka odgovornost (čuvari prirode), samostalnost (dječja otpornost / samopouzdanje), put hrane (od sjemenke do ploda / uzgoj), praktični život (kulinarske vještine / priprema zimnice), senzorno učenje (istraživanje prirode)

From Seed to Tomorrow: Green Footprints of Montessori Violets for a Sustainable Future

In today's world, Montessori pedagogy offers concrete answers to the challenges of sustainable living and children's resilience. This showcase of practical examples is based on a project that connects the food journey "from seed to fruit" with the development of children's independence and ecological responsibility. Through direct experience, such as gardening, visiting family farms (OPGs), and preparing winter stores, children learn about the importance of seasonal and local food, as well as preserving natural resources.

Key aspects of our approach include:

- **Practical Life and Sustainability:** Children master culinary skills using fruits and vegetables they have grown or harvested themselves. In doing so, they develop self-confidence and adopt the cycle of self-sustainability.
- **Sensory Learning as a Universal Language:** By exploring the scents, textures, and flavors of nature (making natural decorations, cooking jam, baking pancakes and waffles, preparing winter stores, baking rolls and healthy cookies, and making lemonade), we enable equal participation for every child, regardless of developmental differences or language backgrounds.
- **Community Connection:** The project extends beyond the classroom walls through collaboration with families and local producers, as well as intergenerational exchange. This strengthens children's sense of belonging and care for the environment.

Join us in exploring how the Montessori environment becomes an incubator for little guardians of nature who understand that sustainability doesn't just begin on the plate, but in the soil we protect.

Keywords: Montessori pedagogy, sustainable living, ecological responsibility (guardians of nature), independence (child resilience / self-confidence), food journey (from seed to fruit / cultivation), practical life (culinary skills / preparing winter stores), sensory learning (exploring nature)

Dijete kao aktivni stvaratelj cjelovitog procesa poticanja rane pismenosti

Suvremeni pedagoški diskurs u središte odgojno-obrazovnog procesa stavlja dijete kao kompetentno biće i aktivnog sukonstruktora vlastitog znanja. Ovaj rad istražuje proces usvajanja predčitalačkih vještina i rane pismenosti kroz integraciju iskustvenog učenja i načela Montessori pedagogije. Polazi se od pretpostavke da je rana pismenost prirodan razvojni proces koji se najkvalitetnije odvija kada dijete djeluje iz vlastite potrebe za istraživanjem. U tom se kontekstu usvajanje pismenosti promatra kao kognitivna konstrukcija proizašla iz interakcije djeteta i semiotičkih resursa okoline.

U fokusu je rada razvoj intrinzične motivacije koja se potiče kroz pripremljenu okolinu. Prema Montessori načelima, dijete u takvom okruženju ima slobodu izbora materijala koji odgovaraju njegovoj trenutnoj razvojnoj fazi i interesu. Iskustveno učenje omogućuje djetetu da kroz manipulaciju konkretnim materijalima i aktivno sudjelovanje u autentičnim situacijama gradi apstraktne pojmove pismenosti. Time proces učenja postaje dubok i smislen, a ne nametnut izvana.

Neizostavan dio ovog procesa jest i suradnja s roditeljima. Rad naglašava transformaciju tradicionalnog odnosa u partnerski model, u kojemu roditelji postaju sukreatori poticajnog okruženja. Edukativnom podrškom i zajedničkim praćenjem djetetovih interesa osigurava se kontinuitet između obiteljskog doma i odgojno-obrazovne ustanove. Takva sinergija omogućuje djetetu da pismenost doživi kao prirodno sredstvo komunikacije i izražavanja vlastite osobnosti.

Ključne riječi: rana pismenost, Montessori pedagogija, iskustveno učenje, intrinzična motivacija, partnerski odnos s roditeljima.

The Child as an Active Creator in the Holistic Process of Early Literacy Development

Contemporary pedagogical discourse places the child at the centre of the educational process as a competent being and an active co-constructor of their own knowledge. This paper explores the acquisition of pre-reading skills and early literacy through the integration of experiential learning and the principles of Montessori pedagogy. It is based on the premise that early literacy is a natural developmental process that occurs most effectively when children act upon their inherent need for exploration. In this context, literacy acquisition is viewed as a cognitive construction arising from the interaction between the child and the semiotic resources of the environment.

The paper focuses on the development of intrinsic motivation, which is fostered through a prepared environment. According to Montessori principles, a child in such an environment has the freedom to choose materials that correspond to their current developmental stage and interests. Experiential learning enables children to build abstract literacy concepts through the manipulation of concrete materials and active participation in authentic situations. Consequently, the learning process becomes deep and meaningful, rather than externally imposed.

An indispensable part of this process is cooperation with parents. The paper emphasizes the transformation of the traditional relationship into a partnership model, where parents become co-creators of a stimulating environment. Educational support and the joint monitoring of children's interests ensure continuity between the family home and the educational institution. Such synergy enables children to experience literacy as a natural means of communication and a way to express their own personality.

Keywords: early literacy, Montessori pedagogy, experiential learning, intrinsic motivation, parental partnership.

Likovno darovito dijete

Svako dijete posjeduje određene sposobnosti i potencijale, a zadatak je ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja prepoznati ih i omogućiti njihov maksimalan razvoj. Kako bi se likovna darovitost mogla prepoznati i primjereno poticati, potrebno je poznavati njezina osnovna obilježja i karakteristike.

U razvoju likovne darovitosti, uz naslijeđene predispozicije, ključnu ulogu imaju okolina i obrazovanje. Kvalitetnim odgojno-obrazovnim radom, prepoznavanjem djetetovih sposobnosti i mogućnosti te kvalitetnom suradnjom roditelja, odgojitelja i djece stvaraju se uvjeti za optimalan razvoj likovno darovitih pojedinaca.

Likovno daroviti pojedinci imaju izrazito razvijenu vizualno-prostornu (spacijalnu) sposobnost koja se uočava kroz nekoliko međusobno povezanih vještina. To je prije svega vrlo oštro zapažanje, odnosno precizno vizualno opažanje nijansi i oblika te lakoća uočavanja vizualnih elemenata. Osim toga, odlikuju se razvijenom vizualnom memorijom, odnosno sposobnošću predočavanja slika u svijesti s precizno reproduciranim detaljima te mogućnošću njihova oživljavanja i primjene u mišljenju i likovnom izražavanju. Likovno daroviti pojedinci posjeduju i odličnu koordinaciju oka i ruke koja omogućuje precizno prenošenje zamišljenih sadržaja u likovni rad. Ove tri sposobnosti zajedno čine ono što stručnjaci nazivaju sposobnošću vizualnog mišljenja. Uz navedene sposobnosti, likovno daroviti posjeduju i prostornu sposobnost koja se očituje kao sposobnost lakog zamišljanja i razumijevanja prikazivanja trodimenzionalnog prostora.

Identifikacija likovno darovite djece najčešće se provodi opažanjem odgojitelja, primjenom lista za identifikaciju, procjenom likovnih radova te mišljenjem afirmiranih umjetnika i stručnjaka iz područja likovne umjetnosti. Kombiniranjem navedenih metoda omogućuje se pouzdanije i objektivnije prepoznavanje djece koja pokazuju izražene likovne sposobnosti.

Ključne riječi: djeca, likovna darovitost, identifikacija likovno darovitih.

The Artistically Gifted Child

Abstract Every child possesses specific abilities and potentials, and the task of early and preschool education institutions is to recognize them and enable their maximum development. To identify and appropriately foster artistic giftedness, it is necessary to understand its fundamental traits and characteristics.

In the development of artistic giftedness, alongside inherited predispositions, the environment and education play a crucial role. Through high-quality educational work, the recognition of a child's abilities and potentials, and effective collaboration among parents, educators, and children, conditions are created for the optimal development of artistically gifted individuals.

Artistically gifted individuals possess highly developed visual-spatial abilities, which are observed through several interconnected skills. Above all, this includes a very keen sense of observation—specifically, the precise visual perception of nuances and shapes, and the ease of noticing visual elements. Furthermore, they are characterized by a developed visual memory, meaning the ability to visualize images in their minds with accurately reproduced details, as well as the ability to revive and apply them in thinking and artistic expression. Artistically gifted individuals also possess excellent eye-hand coordination, which enables the precise transfer of imagined concepts into artwork. Together, these three abilities constitute what experts call visual thinking. In addition to these skills, artistically gifted individuals possess spatial ability, which manifests as the capacity to easily visualize and understand the representation of three-dimensional space.

The identification of artistically gifted children is most frequently carried out through teacher observations, the use of identification checklists, the assessment of children's artwork, and the expert opinions of established artists and professionals in the field of fine arts. Combining these methods ensures a more reliable and objective recognition of children who exhibit pronounced artistic abilities.

Keywords: children, artistic giftedness, identification of the artistically gifted.

Glazbeni poticaji – alat za razvoj logičkog zaključivanja kod djece predškolske dobi

Logičko zaključivanje definira se kao kognitivni proces koji uključuje analizu informacija, prepoznavanje odnosa među njima te izvođenje zaključaka. Ono je usko povezano s razvojem izvršnih funkcija, posebice radnog pamćenja, kognitivne fleksibilnosti i inhibicijske kontrole, koje omogućuju učinkovito rješavanje problema i donošenje odluka (Diamond, 2013). Kognitivna psihologija naglašava da se logičko zaključivanje razvija aktivnom interakcijom djeteta s okolinom i iskustvenim učenjem. U tom kontekstu glazbeni poticaji predstavljaju oblik poticajnog okruženja budući da uključuju strukturirane obrasce, ritam i sekvence koje dijete predviđa, prepoznaje, pamti i reproducira.

Miendlarzewska i Trost (2013) ističu da rezultati brojnih istraživanja jasno ukazuju na to da glazbeni poticaji blagotvorno utječu na različite aspekte kognitivnog razvoja, uključujući i sposobnost logičkog zaključivanja. „Glazbene aktivnosti poput ritmičkih igara i sviranja instrumenata potiču razvoj izvršnih funkcija, uključujući pažnju, planiranje, predviđanje i samoregulaciju. Istraživanja pokazuju da glazbena pouka može poboljšati izvršne funkcije i opću kognitivnu učinkovitost kod djece” (Moreno et al., 2011).

Različiti poticaji koji uključuju glazbu, poput pjevanja, ritmiziranja, auditivno-kinestetičkih sinkronizacija i sviranja, istodobno aktiviraju različita područja u mozgu zadužena za slušanje, motoriku, pažnju i pamćenje, pridonoseći razvoju kognitivnih sposobnosti koje su temelj logičkog zaključivanja. Također je važno istaknuti da je glazba u svojoj biti apstraktan konstrukt te stoga igra važnu ulogu u razvoju matematičkih pojmova, s obzirom na to da s matematikom dijela duboke strukturne sličnosti – ritam, obrasce, proporcije i odnose. Upravo zato ona može predstavljati most između konkretnog iskustva i apstraktnog matematičkog poimanja. Već i sama notacija predstavlja sustav simbola sličan matematičkom zapisu, bilježeci istodobno čitav niz informacija nužnih za interpretaciju. Ritam je, s druge strane, izravno povezan

s brojanjem, dijeljenjem cjeline na dijelove i razumijevanjem vremenske komponente. Slušanje, a posebice izvođenje glazbe, potiče sposobnosti povezane s prostorno-vremenskim zaključivanjem, a obilje obrazaca – ponavljanja, varijacije, simetrija – razvija logičko mišljenje, predvidljivost i razumijevanje struktura. Glazba je emocionalno angažirajuća i snažno motivira djecu na učenje i ponavljanje naučenog dok se ujedno zabavljaju i uživaju.

Ova radionica ima za cilj ukazati na konkretne mogućnosti djelovanja u smjeru razvoja kognitivnih kapaciteta djeteta različitim poticajima koji uključuju glazbu. Oni se mogu lako implementirati u svakodnevnu praksu, a imaju neprocjenjivu vrijednost kao alat u razvoju logičkog zaključivanja djece, ali i kao poticaj djetetovu cjelovitom razvoju.

Ključne riječi: glazbeni poticaji, izvršne funkcije, kognitivni razvoj, logičko zaključivanje

Musical Stimuli – A Tool for the Development of Logical Reasoning in Preschool Children

Logical reasoning is defined as a cognitive process that involves analyzing information, recognizing relationships between data, and drawing conclusions. It is closely linked to the development of executive functions, particularly working memory, cognitive flexibility, and inhibitory control, which enable effective problem-solving and decision-making (Diamond, 2013). Cognitive psychology emphasizes that logical reasoning develops through a child's active interaction with the environment and experiential learning. In this context, musical stimuli represent a form of stimulating environment, as they include structured patterns, rhythm, and sequences that a child anticipates, recognizes, remembers, and reproduces.

Miendlarzewska and Trost (2013) point out that results from numerous studies clearly indicate that musical stimuli beneficially affect various aspects of cognitive development, including the

capacity for logical reasoning. "Musical activities such as rhythmic games and playing instruments stimulate the development of executive functions, including attention, planning, anticipation, and self-regulation. Research shows that musical instruction can improve executive functions and general cognitive performance in children" (Moreno et al., 2011).

Various music-based stimuli, such as singing, rhythmizing, auditory-kinesthetic synchronization, and playing instruments, simultaneously activate different brain regions responsible for listening, motor skills, attention, and memory, thereby contributing to the development of cognitive abilities that form the foundation of logical reasoning. It is also important to highlight that music is, in its essence, an abstract construct and thus plays an important role in the development of mathematical concepts, given that it shares deep structural similarities with mathematics – namely rhythm, patterns, proportions, and relationships. This is precisely why it can serve as a bridge between concrete experience and abstract mathematical understanding. Notation itself represents a system of symbols similar to mathematical notation, simultaneously recording a whole range of information necessary for interpretation. Rhythm, on the other hand, is directly related to counting, dividing a whole into parts, and understanding the temporal component. Listening to, and especially performing, music stimulates abilities related to spatial-temporal reasoning, while an abundance of patterns – repetitions, variations, symmetry – develops logical thinking, predictability, and an understanding of structures. Music is emotionally engaging and strongly motivates children to learn and reinforce what they have learned, all while having fun and enjoying themselves.

This workshop aims to point out concrete opportunities for action toward developing a child's cognitive capacities through various music-inclusive stimuli. These can be easily implemented into daily practice and hold invaluable worth as a tool for developing children's logical reasoning, as well as a stimulus for the child's holistic development.

Keywords: musical stimuli, executive functions, cognitive development, logical reasoning

Rana pismenost: Uvođenje strukturiranog programa poticanja čitanja i pisanja u predškolskoj dobi

Tema: „Slušam, pričam, stvaram priču”

Projekt „Slušam, pričam, stvaram priču” provodi se u starijoj jasličkoj Montessori skupini (koja obuhvaća djecu od 18 do 36 mjeseci) s naglaskom na razvoj govorno-jezičnih kompetencija i rane pismenosti. Polazeći od dječje prirodne znatiželje za zvukove, riječi i priče, aktivnosti su usmjerene na poticanje slušne percepcije, verbalnog izražavanja i razumijevanja govora.

Kroz raznolike i poticajne aktivnosti djeca obogaćuju svoj rječnik, razvijaju komunikacijske vještine te usvajaju osnovne rečenične strukture. Poseban je naglasak stavljen na razvoj fine motorike i grafomotorike, koje predstavljaju temelj za ovladavanje vještinom pisanja. Djeca se postupno upoznaju sa slovima i simbolima kroz senzorne i motoričke aktivnosti, u skladu s Montessori pristupom učenju kroz neposredno iskustvo.

Važan segment projekta čini kreativno izražavanje, pri čemu djeca kroz crtanje, prepričavanje i stvaranje vlastitih priča razvijaju maštu i sposobnost simboličkog izražavanja. Uloga je odgojitelja stvaranje poticajnog okruženja, postavljanje otvorenih pitanja te modeliranje kvalitetnog govora.

Rezultati projekta očituju se u povećanom interesu djece za komunikaciju, bogatijem jezičnom izražavanju te spontanoj motivaciji za pisanje i istraživanje svijeta slova. Projekt doprinosi cjelovitom razvoju djeteta, osobito u području rane pismenosti i jezičnog razvoja, naglašavajući važnost unutarnje motivacije i aktivnog učenja.

Ključne riječi: govorno-jezične kompetencije, počeci pismenosti, zvuk, riječi, priča, rječnik, komunikacijske vještine, fina motorika, grafomotorika, pisanje, senzorne i motoričke aktivnosti, rana pismenost, jezični razvoj.

Early Literacy: Introducing a Structured Reading and Writing Promotion Program in Preschool Age

Theme: "I Listen, I Speak, I Create a Story"

The project "I Listen, I Speak, I Create a Story" is implemented in an older toddler Montessori group (comprising children aged 18 to 36 months), with an emphasis on the development of speech-language competences and early literacy. Building upon children's natural curiosity about sounds, words, and stories, the activities are focused on encouraging auditory perception, verbal expression, and speech comprehension.

Through diverse and stimulating activities, children enrich their vocabulary, develop communication skills, and acquire basic sentence structures. Special emphasis is placed on the development of fine motor and graphomotor skills, which form the foundation for mastering the skill of writing. Children are gradually introduced to letters and symbols through sensory and motor activities, in accordance with the Montessori approach of learning through direct experience.

An important segment of the project is creative expression, where children develop their imagination and capacity for symbolic expression through drawing, retelling, and creating their own stories. The educator's role is to create a stimulating environment, ask open-ended questions, and model high-quality speech.

The results of the project are reflected in the children's increased interest in communication, richer linguistic expression, and spontaneous motivation for writing and exploring the world of letters. The project contributes to the holistic development of the child, particularly in the areas of early literacy and language development, emphasizing the importance of intrinsic motivation and active learning.

Keywords: speech-language competences, beginnings of literacy, sound, words, story, vocabulary, communication skills, fine motor skills, graphomotor skills, writing, sensory and motor activities, early literacy, language development.

Poticanje rane pismenosti u Montessori okruženju

Rana pismenost obuhvaća znanja, vještine i stavove koje dijete razvija u predškolskoj dobi, a koji prethode formalnom učenju čitanja i pisanja. Uključuje razvoj fonološke svjesnosti, razumijevanje pisanog teksta, bogaćenje vokabulara, narativne vještine te grafomotoriku. S obzirom na individualne razlike među djecom, poticanje rane pismenosti zahtijeva pristup prilagođen interesima i razvojnim mogućnostima svakog djeteta.

Cilj je rada prikazati načine poticanja predčitalačkih vještina u Montessori skupini rane dobi. Tijekom pedagoške godine u skupini „Slončići” (djeca u dobi od 3 do 4 godine) sustavno su provođene aktivnosti usmjerene na razvoj rane pismenosti. Kroz projekt „NMK-mini” i kampanju „15 po 15” poseban je naglasak stavljen na čitanje priča i slikovnica, čime se poticao razvoj pripovijedanja, aktivnog slušanja, prepoznavanja rime, razumijevanja sadržaja i fonološke svjesnosti. Aktivnosti su integrirane u sva Montessori područja rada, čime je osiguran holistički pristup učenju.

Provedbom aktivnosti uočeni su povećano zanimanje djece za pisanu riječ, razvoj jezičnih kompetencija te napredak u predčitalačkim vještinama. Sustavan i individualiziran pristup u poticajnom Montessori okruženju pokazao se učinkovitim u stvaranju temelja za kasnije ovladavanje čitanjem i pisanjem.

Ključne riječi: rana pismenost, predčitalačke vještine, fonološka svjesnost, Montessori pedagogija, holistički pristup, individualizirani pristup, jezični razvoj, poticanje čitanja

Fostering Early Literacy in a Montessori Environment

Early literacy encompasses the knowledge, skills, and attitudes that a child develops during the preschool years, which precede formal instruction in reading and writing. It includes the development

of phonological awareness, comprehension of written text, vocabulary enrichment, narrative skills, and graphomotor skills. Given the individual differences among children, fostering early literacy requires an approach tailored to the interests and developmental capacities of each child.

The aim of this paper is to present ways of encouraging pre-reading skills within an early childhood Montessori group. Throughout the pedagogical year, activities aimed at developing early literacy were systematically implemented in the "Slonići" (Little Elephants) group, consisting of children aged 3 to 4. Through the "NMK-mini" project and the "15 for 15" campaign, special emphasis was placed on reading stories and picture books, which stimulated the development of storytelling, active listening, rhyme recognition, comprehension, and phonological awareness. The activities were integrated across all Montessori areas of work, ensuring a holistic approach to learning.

Through the implementation of these activities, an increased interest among children in the written word, the development of language competencies, and progress in pre-reading skills were observed. A systematic and individualized approach within a stimulating Montessori environment proved effective in building the foundation for later mastery of reading and writing.

Keywords: early literacy, pre-reading skills, phonological awareness, Montessori pedagogy, holistic approach, individualized approach, language development, encouraging reading

Od Zagreba do svemira: integrirani Montessori pristup ranoj pismenosti kroz učenje od neposrednog do apstraktnog okruženja

Rad prikazuje uvođenje strukturiranog programa rane pismenosti u predškolskoj dobi kroz integrirani model projektnog učenja u Montessori okruženju. Program se temelji na suvremenim spoznajama i principima Marije Montessori, koji naglašavaju individualizirani pristup, učenje kroz iskustvo, samostalnu aktivnost djeteta te pripremljeno poticajno okruženje.

Program je osmišljen kroz dva međusobno povezana tematska projekta: „Grad Zagreb” i „Svemir”. U projektu „Grad Zagreb” djeca istražuju neposredno okruženje kroz upoznavanje grada Zagreba, njegovih znamenitosti i svakodnevnog života. Aktivnosti uključuju promatranje, opisivanje, razgovor, likovno izražavanje te izradu slikovnica i plakata, čime se potiče razvoj govora, bogaćenje rječnika, razumijevanje jezika i pripovijedanje.

Projekt „Svemir” proširuje dječje iskustvo na apstraktne sadržaje. Kroz priče, istraživačke aktivnosti, Montessori materijale, nomenklaturne kartice te posjet Zvezdarnici Zagreb, djeca upoznaju osnovne pojmove o planetima, zvijezdama i svemiru. Poseban naglasak stavljen je na razvoj fonološke svjesnosti, prepoznavanje slova i riječi te početne predčitalačke i pisачke vještine.

Strukturirani program sustavno potiče razvoj grafomotorike, vizualne percepcije i jezičnih kompetencija kroz multisenzorne aktivnosti. Dokumentiranje učenja provodi se putem mapa učenja, fotografija, dječjih radova i zajednički izrađenih knjiga, što omogućuje praćenje individualnog napretka i refleksiju odgojno-obrazovnog procesa.

Rezultati ukazuju na povećan interes djece za čitanje i pisanje, razvoj komunikacijskih vještina, veću samostalnost te aktivno sudjelovanje u učenju. Zaključno, integrirani Montessori pristup ranoj pismenosti, temeljen na progresiji od neposrednog prema

apstraktnom okruženju, omogućuje prirodan, smislen i motivirajući razvoj jezičnih vještina.

Ključne riječi: fonološka svjesnost, jezični razvoj, Maria Montessori, predškolski odgoj, projektno učenje, rana pismenost.

From Zagreb to the Universe: An Integrated Montessori Approach to Early Literacy through Learning from the Immediate to the Abstract Environment

This paper presents the introduction of a structured early literacy program in preschool age through an integrated model of project-based learning within a Montessori environment. The program is based on contemporary insights and the principles of Maria Montessori, which emphasize an individualized approach, experiential learning, the child's independent activity, and a prepared, stimulating environment.

The program is designed around two interconnected thematic projects: "The City of Zagreb" and "The Universe." In "The City of Zagreb" project, children explore their immediate environment by learning about the city of Zagreb, its landmarks, and daily life. Activities include observation, description, discussion, artistic expression, and the creation of picture books and posters, thereby encouraging speech development, vocabulary enrichment, language comprehension, and storytelling.

"The Universe" project expands the children's experience into abstract content. Through stories, research activities, Montessori materials, nomenclature cards, and a visit to the Zagreb Astronomical Observatory, children learn basic concepts about planets, stars, and space. Special emphasis is placed on the development of phonological awareness, letter and word recognition, and initial pre-reading and writing skills.

The structured program systematically stimulates the development of graphomotor skills, visual perception, and language competencies through multi-sensory activities. Learning

documentation is carried out through learning portfolios, photographs, children's work, and co-created books, allowing for the tracking of individual progress and reflection on the educational process.

The results indicate an increased interest among children in reading and writing, the development of communication skills, greater independence, and active participation in learning. In conclusion, the integrated Montessori approach to early literacy, based on progression from the immediate to the abstract environment, enables a natural, meaningful, and motivating development of language skills.

Keywords: early literacy, language development, Maria Montessori, phonological awareness, project-based learning, preschool education.

Razvoj ekološke svijesti kroz dramsko-scenski pristup i praktične aktivnosti

Prezentacija prikazuje projekt usmjeren na razvoj ekološke svijesti djece predškolske dobi kroz iskustveno učenje, praktične aktivnosti i dramsko-scenski izraz. Djeca su sudjelovala u izradi ekoloških proizvoda (sapuna, balzama za usne, eko tableta za perilicu posuđa te oslikavanju pregača i platnenih vrećica), koje su predstavila na manifestaciji Gastro Turopolje, razvijajući pritom ekološke i poduzetničke kompetencije.

U sklopu projekta „Ptice” istraživala su život ptica te izrađivala hranilice i kućice, čime se razvijao njihov odgovoran odnos prema prirodi. Projekt je zaokružen završnom predstavom „Jaje”. Važan segment rada činila je i suradnja s roditeljima kroz uređenje vrtičke teruase te sadnju ukrasnog i začinskog bilja.

Ovaj projekt prikazuje kako povezivanje praktičnih aktivnosti, umjetničkog izražavanja i suradnje s roditeljima može učinkovito doprinijeti razvoju ekološke svijesti djece rane i predškolske dobi.

Ključne riječi: ekološka svijest, predškolski odgoj, dramsko-scenski pristup, iskustveno učenje, suradnja s roditeljima.

Developing Environmental Awareness through a Drama-Based Approach and Practical Activities

This presentation showcases a project aimed at developing environmental awareness in preschool children through experiential learning, practical activities, and drama-based expression. The children participated in creating eco-friendly products (soaps, lip balms, eco-friendly dishwasher tablets, as well as painting aprons and canvas bags), which they presented at the "Gastro Turopolje" event, thereby developing both ecological and entrepreneurial competencies.

As part of the "Birds" project, they explored the lives of birds and built bird feeders and houses, fostering a responsible attitude toward nature. The project concluded with a final play titled "The Egg" (*Jaje*). An important segment of the work involved collaboration with parents to arrange the kindergarten terrace and plant ornamental and aromatic herbs.

This project demonstrates how combining practical activities, artistic expression, and cooperation with parents can effectively contribute to the development of environmental awareness in early childhood and preschool-aged children.

Keywords: environmental awareness, preschool education, drama-based approach, experiential learning, collaboration with parents.

Pregled godišnjih aktivnosti: „Montessori vrt u pitarima – Mali prostor za velike ideje”

Dječji vrtić „Montessori dječja kuća” iz Splita provodi cjelogodišnji program „Montessori vrt u pitarima”, usmjeren na razvoj ekološke svijesti kroz sva područja Montessori pedagogije. Glavni cilj svih aktivnosti je razvijanje navika njege i brige. U vremenu dominacije virtualnih sadržaja, ovaj projekt reaktualizira ideje Marije Montessori o radu u vrtu kao temelju civilizacije, ali i ekološkog opismenjanja i smanjenja ekološkog otiska.

Projekt je realiziran u pedagoškim godinama 2024./2025. i 2025./2026. u suradnji s dipl. ing. agr. Marom Midžor i SŠ „Braća Radić” iz Kaštel Štafilića – Nehaja, s ciljem povezivanja djece s poljoprivrednim aktivnostima. Kroz uzgoj netoksičnih jednogodišnjih i višegodišnjih biljaka na sunčanoj lokaciji vrtića, priroda postaje konkretan ekološki didaktički materijal – takozvani „treći odgojitelj”.

Aktivnosti obuhvaćaju praktičan rad u poljoprivredi (sijanje, sadnju, njegu), preradu proizvoda (sušenje čajeve) te razvoj predčitačkih i matematičkih vještina kroz integraciju s Montessori materijalima. Time se smanjuje uporaba neekoloških didaktičkih materijala (poput plastičnih igračaka) i potiču procesi brige za okoliš, ali i za sebe. Rezultati pokazuju jačanje socio-emocionalnih kompetencija, logičkog razmišljanja i intrinzične motivacije kod djece. Kontinuitet brige osiguran je i tijekom ljeta, a predškolci se od vrtića oprastaju odnoseći kući lončanicu mediteranskog bilja o kojoj su sami brinuli, postajući tako aktivni čuvari prirode.

Ključne riječi: Montessori pedagogija, ekološka svijest, rad u vrtu, održivi razvoj, predškolski odgoj, „treći odgojitelj”, ekološki otisak.

Annual Activity Review: "Montessori Garden in Pots – A Small Space for Big Ideas"

The Kindergarten "Montessori dječja kuća" from Split implements a year-round program called "Montessori Garden in Pots," aimed at developing ecological awareness across all areas of Montessori pedagogy. The main goal of the project is to cultivate habits of environmental care and nurturing. In an era dominated by virtual content, this project revitalizes Maria Montessori's ideas about gardening as foundation of civilisation, ecological literacy and the reduction of the ecological footprint.

The program has been carried out during the 2024/2025 and 2025/2026 school years in cooperation with Mara Midžor, B.Sc. in Agriculture, and the "Braća Radić" High School from Kaštel Štafilić – Nehaj, with the aim of connecting children with agricultural activities. Through the cultivation of non-toxic annual and perennial plants in the kindergarten's sunny location, nature becomes a concrete ecological didactic material – the so-called "third educator."

Activities encompass hands-on agricultural work (sowing, planting, plant care), product processing (drying herbs for tea), and the development of pre-reading and mathematical skills through integration with Montessori materials. This reduces the use of non-ecological didactic materials (such as plastic toys) and fosters processes of caring both for the environment and oneself.

The results demonstrate a strengthening of children's socio-emotional competencies, logical thinking, and intrinsic motivation. Continuity of care is ensured even during the summer, and preschoolers say goodbye to the kindergarten by taking home a potted Mediterranean plant they cared for themselves, thus becoming active guardians of nature.

Keywords: Montessori pedagogy, ecological awareness, gardening, sustainable development, preschool education, "third educator," ecological footprint.

dr. sc. Otilia Velišek-Braško, profesorica strukovnih studija iz područja pedagoških znanosti | Akademija strukovnih studija Novi Sad, Odsek Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje odgojitelja, Novi Sad, Srbija

Suvremena primjena Montessori pedagogije kao prilika za njezinu aktualizaciju

Postojanje Montessori pedagogije dulje od jednog stoljeća, uz razrađenu metodologiju i specifične materijale, potvrđuje njezinu jedinstvenost. Njezin opstanak i suvremena primjena svjedoče o kvaliteti pristupa te o pozitivnim učincima ove prepoznatljive metode. Trendovi u obrazovanju mijenjali su se od individualnog, preko individualiziranog do diferenciranog pristupa učenju, kao i od tradicionalnog, preko konstruktivističkog do ko-konstruktivističkog shvaćanja odgoja i obrazovanja.

Suvremena obrazovna paradigma u našem okruženju ističe drugačije razumijevanje djeteta, prostora i programa. O sličnostima i razlikama između suvremene programske koncepcije i Montessori pedagogije postoje brojne publikacije i istraživanja koja su se bavila mogućnostima integracije tih pristupa. Istaknute reference, uz činjenice o preprekama i mogućnostima povezivanja dviju koncepcija, naglašavaju potrebu za aktualizacijom Montessori pedagogije i njezinim usklađivanjem sa suvremenim obrazovnim tijekovima.

Stručna procjena fokusnih grupa odgojitelja praktičara ukazuje na pozitivne strane primjene Montessori materijala te na njihov značaj u procesu učenja i razvoja djece. Istovremeno, ona ističe potrebu za osuvremenjivanjem samih materijala, ali i načina njihove primjene. Suvremena djeca odrastaju u digitaliziranom svijetu i uče na drugačiji način. Montessori materijali im brzo „dosade” jer im ne pružaju dovoljno izazova i prostora za istraživanje. Međutim, oni su i dalje poželjni jer djecu uzemljuju, usporevaju, smiruju te usmjeravaju na:

- ustrajnost,
- fokusiranost i
- preciznost u radu.

Inovativno i provokativno kombiniranje materijala te njihova upotreba na različite načine predstavlja značajnu priliku za aktualizaciju primjene Montessori pedagogije.

Ključne riječi: Montessori materijali, suvremeni trendovi u odgoju i obrazovanju, suvremena obrazovna paradigma, suvremeno dijete

Contemporary Application of Montessori Pedagogy as an Opportunity for Its Actualization

The existence of Montessori pedagogy for more than a century, along with its elaborate methodology and specific materials, confirms its uniqueness. Its survival and contemporary application bear witness to the quality of the approach and the positive effects of this recognizable method. Trends in education have changed from an individual, through an individualized, to a differentiated approach to learning, as well as from a traditional, through a constructivist, to a co-constructivist understanding of education.

The contemporary educational paradigm in our environment emphasizes a different understanding of the child, space, and curriculum. Numerous publications and studies have addressed the similarities and differences between contemporary curricular concepts and Montessori pedagogy, exploring the possibilities of integrating these approaches. Prominent references, along with facts about the obstacles and possibilities of connecting the two concepts, emphasize the need for the actualization of Montessori pedagogy and its alignment with contemporary educational trends.

The professional assessment of focus groups of practicing preschool teachers points to the positive sides of using Montessori materials and their significance in children's learning and development processes. At the same time, it highlights the need to modernize the materials themselves, as well as the ways they are applied. Contemporary children grow up in a digitalized world and learn in a different way. They quickly get "bored" with Montessori materials because they do not provide them with enough

challenge and space for exploration. However, these materials are still desirable because they ground, slow down, and calm children, while directing them toward:

- perseverance,
- focus, and
- precision in work.

Innovative and provocative combining of materials, as well as their use in different ways, represents a significant opportunity to actualize the application of Montessori pedagogy.

Keywords: Montessori materials, contemporary trends in education, contemporary educational paradigm, contemporary child

